INSTYTUT SOBIESKIEGO

Propozycja części ekspertów Instytutu Sobieskiego w sprawie rozwiązania konfliktu konstytucyjnego i propozycja założenia ustawy interwencyjnej o trybie złożenia ślubowania przez osoby wybrane na sędziów TK.

Jako działający, od 20 lat dla *Idei dla Polski*, eksperci Instytutu Sobieskiego apelujemy do wszystkich sił politycznych o zakończenie konfliktu wokół Trybunału Konstytucyjnego. Odebraliśmy lekcję sporu. Wyciągnijmy z niej wspólne wnioski, jak wielokrotnie w naszej historii, gdy zgoda brała górę nad partykularyzmem.

Jest oczywiste, że przedłużający się spór osłabia pewność prawa i zaufanie do instytucji państwa, utrudnia podejmowanie decyzji inwestycyjnych oraz podważa wiarygodność Polski na arenie międzynarodowej. W naszej ocenie szkodzi to polskiej gospodarce i ogranicza zdolność państwa do skutecznego odpowiadania na wyzwania związane z bezpieczeństwem i obronnością.

Zależy nam na długoterminowym rozwoju kraju, jego bezpieczeństwie oraz dobrobycie wszystkich obywateli. Realizacja tych celów wymaga stabilnych instytucji i przewidywalnych reguł prawa i wierzymy, że decydenci polityczni są jeszcze zdolni do zgody dla pożytku naszych dzieci.

Dlatego **apelujemy o wypracowanie ponadpartyjnego porozumienia w sprawie impasu wokół Trybunału Konstytucyjnego**, obejmującego **przyjęcie, zgodnie z Konstytucją, ustawy o trybie złożenia ślubowania przez osoby wybrane przez Sejm na sędziów TK, uwzględniającej zasadę współdziałania organów, w tym kompetencji kontrolnej Prezydenta RP i jej ewentualnego przełamania przez Sejm większością 3/5 głosów**, tak aby sporny wybór wymagał szerokiego porozumienia politycznego.

Celem wnioskowanego porozumienia politycznego powinno być przywrócenie powszechnego zaufania do Trybunału jako niezależnego organu stojącego na straży Konstytucji oraz praw i wolności obywateli. Jego realizacja byłaby dowodem wysokiej dojrzałości klasy politycznej.

Zwracamy się do wszystkich stron sporu o podjęcie rozmów i gotowość do kompromisu. Bezpieczeństwo państwa, stabilność prawa i warunki rozwoju polskiej gospodarki są naszą wspólną odpowiedzialnością.

Liczymy na odpowiedzialność wszystkich sił politycznych i pozytywną odpowiedź na nasz apel.

Sygnatariusze: *r.pr. Robert Kroplewski, Bartłomiej Michałowski, Jakub Kluziński, prof. dr hab.Tomasz Grosse, dr hab. Krystyna Bobińska*

Materiał pobrany ze strony Instytutu Sobieskiego, sobieski.org.pl[autor].

Załącznik: Wyjście z impasu wokół TK: ustawa interwencyjna o trybie ślubowania.

Wyjście z impasu wokół TK: ustawa interwencyjna o trybie ślubowania

3 listopada 2026

Cel i teza główna

Propozycja wyjścia z impasu wokół Trybunału Konstytucyjnego przez **ustawę interwencyjną**. Ustawa określa tryb odbierania ślubowania od sędziów TK, daje prezydentowi prawo umotywowanego zwrotu wyboru do Sejmu i otwiera drogę do resetu bez zmiany Konstytucji.

Teza główna: kryzys nie jest ustrojowo bez wyjścia, tylko proceduralnie nieuregulowany i politycznie zablokowany. Skoro legalna droga istnieje, żadna ze stron nie musi sięgać po instrumenty nadzwyczajne: ani po tzw. stan wyższej konieczności konstytucyjnej (konstrukcję doktrynalną inspirowaną cypryjską doktryną konieczności, której oparcie w polskiej Konstytucji jest sporne), ani po spór kompetencyjny jako narzędzie blokady.

Ustawa jest jednocześnie **testem zgody politycznej**. Każdy z jej adresatów (większość sejmowa, prezydent, kierownictwo TK) miałby coś oddać i coś zyskać.

Diagnoza: luka proceduralna

Obecne prawo nie przewiduje żadnej procedury rozwiązania sporu o ślubowanie sędziego TK:

- **Konstytucja** (art. 194) daje wybór sędziów wyłącznie Sejmowi, na 9 lat, i w ogóle nie wspomina o ślubowaniu. Ślubowanie wynika z ustawy.
- **Prezydent nie ma kompetencji** do zwrotu wyboru do Sejmu. Kompetencji się nie domniemywa (art. 7 Konstytucji), a formuła „strażnika Konstytucji” z art. 126 ust. 2 sama nowych kompetencji nie tworzy. **Funkcjonalnym zastępstwem zwrotu stał się wniosek w sprawie sporu kompetencyjnego**.
- **Sejm nie może sam „poprawić” wyboru.** Dominujący pogląd z kryzysu 2015 r. jest taki, że skutecznego wyboru nie da się uchylić uchwałą Sejmu.
- **TK nie może rozstrzygnąć sporu.** Spór kompetencyjny wymaga pełnego składu (co najmniej 11 sędziów), a tego nie da się zebrać bez sędziów zablokowanych właśnie z powodu sporu.

Materiał pobrany ze strony Instytutu Sobieskiego, sobieski.org.pl[autor].

- **Kadencja biegnie mimo blokady.** Jeśli 9 lat liczy się od wygaśnięcia mandatu poprzednika, każdy miesiąc sporu skraca faktyczne orzekanie. To nieformalne skrócenie kadencji, którego Konstytucja zakazuje. Początek biegu kadencji wymaga sprawdzenia w ustawie o statusie sędziów TK. Otwarta pozostaje też kwestia statusu osoby wybranej przez Sejm, od której prezydent nie odebrał ślubowania.

Wniosek: lukę wypełnić może zwykła ustawa. Zmiana Konstytucji nie jest do tego potrzebna.

Założenia projektu ustawy

Projekt daje prezydentowi realną, ale **zawieszającą, nie rozstrzygającą** rolę kontrolną, na wzór weta ustawodawczego. Sejm zachowuje konstytucyjne ostatnie słowo.

Roboczy tytuł: *ustawa o trybie składania ślubowania przez sędziów Trybunału Konstytucyjnego oraz o zmianie niektórych ustaw*.

1. **Termin.** Prezydent odbiera ślubowanie albo dokonuje zwrotu w ciągu 30 dni od doręczenia uchwały Sejmu o wyborze. (Termin jest dłuższy niż 14 dni z ustawy z 2024 r., bo służy wykonaniu kompetencji kontrolnej prezydenta, a nie samej ceremonii, por. zarzut „stosunkowo krótkiego terminu” w wyroku TK z 29 lipca 2025 r., Kp 3/24, dotyczącym ustawy o TK z 2024 r.).
2. **Kontrola formalna.** W tym terminie prezydent może zakwestionować wybór wyłącznie z przyczyn z zamkniętego katalogu:
    1. niespełnienie ustawowych wymogów przez kandydata,
    1. naruszenie zasady indywidualnego wyboru (art. 194 ust. 1 Konstytucji),
    1. brak kworum lub wymaganej większości,
    1. naruszenie terminów zgłaszania kandydatów lub dokonania wyboru.
3. **Umotywowany zwrot.** Zamiast odmowy prezydent kieruje do Sejmu umotywowany wniosek o ponowne rozpatrzenie wyboru, wskazując konkretną przyczynę z katalogu. Zwrot jest jednorazowy dla danej osoby.
4. **Rozstrzygnięcie Sejmu.** W ciągu 30 dni Sejm:
    1. usuwa wadę (np. powtarza głosowanie indywidualnie), albo
    1. potwierdza wybór większością 3/5 głosów w obecności co najmniej połowy ustawowej liczby posłów, albo
    1. nie potwierdza wyboru, co otwiera procedurę wyboru na to miejsce od nowa.

Materiał pobrany ze strony Instytutu Sobieskiego, sobieski.org.pl[autor].

5. **Obowiązek prezydenta.** Po potwierdzeniu wyboru prezydent odbiera ślubowanie w swojej obecności w ciągu 14 dni. Obowiązek wynika z zasady współdziałania władz, którą TK wskazał w Kp 3/24.
6. **Skutek bezczynności prezydenta.** Ślubowanie składa się zawsze w obecności prezydenta; ustawa nie przewiduje żadnej fikcji zastępującej jego udział. Jeśli prezydent nie wykona obowiązku z pkt 5, narusza ustawę i ponosi odpowiedzialność ustrojową (zob. niżej).
7. **Ochrona kadencji.** Dziewięcioletnia kadencja biegnie od dnia skutecznego ślubowania. Okres trwania procedury nie pomniejsza kadencji. Przepis nie wydłuża kadencji ponad 9 lat, tylko określa jej początek, którego Konstytucja nie wskazuje.
8. **Reset bez zmiany Konstytucji.** Wszystkie przyszłe wybory sędziów TK wymagają większości 3/5 głosów. Podstawą jest art. 120 zd. 2 Konstytucji, który pozwala ustawie określić inną większość dla uchwał Sejmu. Większość 3/5 należy wpisać do ustawy, a nie tylko do Regulaminu Sejmu. To realizuje główny cel „resetu” (sędziowie wybierani ponad podziałami) bez większości 2/3 potrzebnej do zmiany Konstytucji.
9. **Wyłączenie art. 86 ust. 1.** Nowy tryb jest jedyną drogą kwestionowania wyboru. Spór kompetencyjny dotyczący ślubowania sędziego TK nie wywołuje skutku zawieszającego.

Dlaczego bez fikcji skuteczności. Projekt świadomie rezygnuje ze ślubowania na piśmie, przed notariuszem czy marszałkiem Sejmu jako zastępstwa udziału prezydenta. Taka fikcja powtarzałaby błąd ustawy z 2024 r.: omijałaby prezydenta zamiast włączyć go w procedurę, byłaby wprost sprzeczna z Kp 3/24 i z wyrokiem TK z 12 maja 2026 r. (K 3/26) i nie przeszłaby testu zgody politycznej. Projekt opiera się więc na innym mechanizmie: ślubowanie zawsze odbywa się w obecności prezydenta, a jego bezczynność traci uzasadnienie przez sekwencję proponowanego nowego trybu.

Z założenia ustawa nie skróci kadencji, nie zmieni liczby sędziów i nie unieważni skutecznego wyboru. To pozostaje w gestii zmiany Konstytucji. Wprowadza dodatkowy tryb umotywowanego zwrotu, który może być przełamany większością 3/5. Oznacza to, że egzekwowanie obowiązku odebrania ślubowania jest polityczne (koszt odmowy wobec ponadpartyjnej większości) i ustrojowe (odpowiedzialność przed Trybunałem Stanu, art. 145 Konstytucji), a nie automatyczne.

Materiał pobrany ze strony Instytutu Sobieskiego, sobieski.org.pl[autor].

Przepisy przejściowe: ponowna ocena wyboru

Przepis przejściowy obejmuje wszystkie osoby wybrane przez Sejm, od których prezydent nie odebrał ślubowania osobiście, czyli dziś pięcioro. Jest sformułowany generalnie.

Konstrukcja. Ustawa przyjmuje, że wybór tych osób został dokonany, ale procedura objęcia urzędu nie została zakończona. Ponowna ocena dotyczy więc dokończenia procedury, a nie odwołania sędziego. Tylko w tym ujęciu zwrot da się pogodzić z zakazem uchylania skutecznego wyboru.

1. W ciągu 30 dni od wejścia ustawy w życie prezydent wobec każdej z tych osób albo odbiera ślubowanie w swojej obecności, albo dokonuje umotywowanego zwrotu do Sejmu w trybie pkt 3 założeń.
2. Wobec osób, których prezydent nie zwróci w terminie, prezydent ma obowiązek odebrać ślubowanie w swojej obecności w ciągu kolejnych 14 dni. Dotychczasowe ślubowania złożone w Sejmie nie są ani unieważniane, ani konwalidowane; ustawa po prostu otwiera drogę do ślubowania, które obie strony uznają za skuteczne.
3. Wobec osób zwróconych Sejm rozstrzyga w ciągu 30 dni (usunięcie wady, potwierdzenie większością 3/5 albo brak potwierdzenia). Po potwierdzeniu stosuje się pkt 5 założeń.
4. Kadencja wszystkich pięciorga biegnie od dnia skutecznego ślubowania. Dotychczasowy okres oczekiwania jej nie pomniejsza.
5. Z dniem wejścia ustawy w życie postępowanie w sprawie sporu kompetencyjnego dotyczącego ślubowania podlega umorzeniu. Alternatywnie: warunkiem wejścia ustawy w życie jest wycofanie wniosku przez prezydenta.

Kierowanie TK w okresie przejściowym to najbardziej sporny punkt. Możliwe warianty:

- **Wariant A, „zawieszenie broni”:** zarządzenia z 30 października 2026 r. i decyzje o niedopuszczaniu sędziów tracą moc z mocy ustawy. Do zakończenia procedur TK kieruje dotychczasowe kierownictwo, z ustawowym obowiązkiem zwołania Zgromadzenia Ogólnego w sprawie budżetu na 2027 r.
- **Wariant B, kierownictwo neutralne:** do zakończenia procedur TK kieruje sędzia z najdłuższym stażem spośród sędziów, których status nie jest sporny. Ani strona prezydencka, ani autorka zarządzeń z 30 października nie kieruje TK.

Materiał pobrany ze strony Instytutu Sobieskiego, sobieski.org.pl[autor].

Wariant A jest bliższy oczekiwaniom prezydenta, wariant B jest symetryczny. Wybór między nimi to właśnie pole negocjacji w teście zgody politycznej.

Ustawa jako test zgody politycznej

Ustawa przejdzie tylko wtedy, gdy poprze ją większość sejmowa i podpisze prezydent. Każda strona oddaje coś, czego dziś broni, i dostaje coś, czego dziś nie ma.

Strona	Zyskuje	Oddaje
Prezydent	Ustawową, realną rolę kontrolną (zwrot z uzasadnieniem); szansę na ponowną ocenę wyboru kwestionowanych wyborów; większość 3/5 przy przyszłych wyborach	Swobodne uznanie przy ślubowaniu; wniosek w sprawie sporu kompetencyjnego; ostatnie słowo należy do Sejmu
Większość sejmowa	Terminy oraz ustawowy obowiązek prezydenta po potwierdzeniu wyboru 3/5; dopuszczenie niezwróconych sędziów; ochronę pełnych 9 lat kadencji	Prawo do wyboru sędziów zwykłą większością; ryzyko niepotwierdzenia zwróconych osób
Sędziowie wybrani w 2026 r.	Pewny status i pełną kadencję	Oparcie działań na stanie wyższej konieczności; zarządzenia z 30 października (w wariancie A)
Kierownictwo TK sprzed 30 X	Zakończenie sporu o kierowanie TK (w wariancie A)	Niedopuszczanie sędziów powołując się na art. 86 ust. 1

Efekt przyjęcia ustawy:

- Przyjęcie ustawy kończy impas w ramach obowiązującej Konstytucji, bez rozstrzygania, kto miał rację w sporze o przeszłość.

Materiał pobrany ze strony Instytutu Sobieskiego, sobieski.org.pl[autor].